سەرۆکێ دادگاها تاوانی دهۆك بۆ ڕێگای کوردستان : ئەز وەك دادوەرەك واستە قەبیل ناکەم

ڕیگای کوردستان ب فەرزانی دیدارەك ساز بکەت لدور کیشێن دادگەها دهوك و نەبوونا سەرۆکی دادگەهی تاوان و رۆلێن حزبایەتی و چارە سەریا گرتی خانا دهوك و مافین ئافرەتان و چەند پرسیارەکێن دی، ئەڤ دیدارە سازکر دگەل دادوەر عەبدوڵلا عەزیز ئەحمەد گۆران سەرۆکێ دادگەها تاوانێ ب وەکالەت:

مەهدی گلی

ئەز ژیك بخێرهاتنا هەفتەنا ڕیگای کوردستان دکەم و ئەز ئامادەم بوو هەر پرسیارەك:

-بەڕێز جەنابێ هەوە ب وەکالەت سەرۆکێ دادگەهێ تاوانن، ئەڤە سالەك دبوریت دادگەه بێ سەرۆك بوو؟

+ئەڤە سالەکە سەرۆکی دادگەه هاتیە ڤەگوهاستن و بەری هینگینێ مۆلەت وەرگرتبوو، ب راستی ئەڤ بابەتە سەر ب وەزارەتێڤەیە، ئەوان دزانن کا چ دکەن و چ ناکەن وەکی دی کارێ دادگەه برێڤە دچیت بێی هیچ گیروگرفتەك، وەکی دی ئەز کەڤن ترین دادوەرم ل دهوك (٢٧) سال خزمەتا دادوەری من هەنە، هەروەسا ئەڤە سالەکە دادگەها تاوانێ برێڤە دبەم کارێن مە گەلەك ب درستی ب ریڤە دچن، سال بوری (٤٢٣) دەعوامان حەسم کر ژکۆی (٤٢٦) ل وێرێ ماینە (٣) دەعوا، ئێك ژوان ترکی بوو هەروەسا ئێك ژوان غیابی بوو، ٩٠٪ کارێن مە ب درستایی ب رێڤە دچن، بەلێ هەندیك کو سەرۆك نەهاتیە دانان ئەڤە مشکلا وەزارەتێ یە، ئەز نزانم بوو ئەگەر چنە بەلێ ئێك جار من وەزیر دیتیەو دگەل من ئاخفتییەو گوتە من، ئەم دێ ئەکەینە سەرۆکێ دادگەهێ تاوان هەتانووکە چ وەلام نینە، بوو؟ ئەز نزانم وەزیرێ داد هەتا نووکە نەرینیشتیە، ئەز تێناگەهم، ئایە پەیوەیستە ب قیادەێن هەردوو حزب، ئەوان کارێن خۆ دزانین ئەز نزانم پێتڤی یە سەرۆکێ دادگەه دانێن، چونکی هندەك کار هەنە ئەز نەشێم پێ رابم وەك دانانا دادوەراو دابەش کرنا کارو فەرمانبەر دترسم پاشەرۆژ ئەزنەبمە سەرۆك، ب گران ل سەر من راوەستیت، هەروەسا من ئەڤێت کەرڤێت وان ئیس من ڤەبن.

-هکەر هات و دادوەر هاتە دانان ب تەزکیا حزبیو ئوتو ل ژێر دەستێ وی کار بکەیت، هەروەسا ئەو بیبتە سەرۆکێ دادگەها تاوانا ئو وەك جەنابێ تە شارەزایی نەبیت هەلوێستێ جەنابت دێ چ بیت ئایا ل بن دەستێ وی کار دکەیت؟

+ئەز وەك دادوەرکێ کەڤن و شارەزا سەرخۆ قەبل ناکەم وەکی من گوتیە تە، بەلێ دچمە بەشەکی دی، ژێیر نەکە من گوتە جەنابێ تە ئەز کەڤن ترین دادوەرم دێ چەوا لبن دەستێ دادوەرکێ هەندی من خزمەت و شارەزایی نەبیت کار بکەم ئەز ناکەم؟.

-مەگوهـ لێ بوی ل ناڤ دادگەهتارادەك دەورێ دیتیە، تو دێ چ بێژیت بۆڤێ چەندێ؟

+ئەز وەك دادوەرەك واستە قەبیل ناکەم، بەلێ یاسا ڕێك دایە مە، سزا هەنە (مداعلی) وە (حدادنی) دلایەکی دیڤە مە توانایێ کێمکرنا سزا هەنە (تخفیض العقوبة) بونە مونە تاوانبار هەنە موجریمە، تو نابیت چ هاریکاریا وی بکەیت، تاوانبار هەیە سزای وی سڤکە، هەلبەت ئەم دێ هاریکارییێت دگەل نەگەل، بەلکو هەتا رادەك نموونەکا دی بوتە بهێنم مە دوو کەسان لە سێدارەدایە یان ئۆتۆمبێل درزیە، ئەڤ جورە کەسە پێتڤیە سزایێ خۆ وەرگرن یان تو دبینیت هەندەك ئاریش بهێن بوومە گەلەك سڤکە، ئەم دکەڤینە دناڤ بەراوانی بووان چارەسەر دکەین، بەلام ئەوەی راستە ئەڤ چەندە کارەکێ خێرێ یەو چارەسەر کرنا ئاریشەیە.

-کەسەکێ تاوانبار کەتنەکێ بکەت ئێکەکێ دی خۆ ببەخشیت تو تاوانبارو بیژیت من ئەو کەتن کریە هەتا چەند توو دگەل ڤێ چەندێ دایت؟

+ئەڤێ تو باس لێ دکەیت ئەم وەك دادگەه ڤەکولین دکەین و د ئەنجامدا دێ بوو مە دیار بیت کوکێ تاوانبارە، جنایەك ناوەرۆکێ کێشەکەیە وەختێ ڤەکولین درست دبیت و دەست ب ڤەکۆلین دکەت راستی دێ دیاربیت.

-ل ناڤ دادگەهێ دهوك حزبایەتی هەیە وەك مە گوهـ لێ بوی، ئایا راستە ب بوچونا توو چ بهێتە کرن باشە بوڤێ چەنەێ، ئەرێ ئەگەر وەسان بیف کاتێ دادگەها سەربەخو؟

+پێتڤی یە دادوەر سەربەخۆییت بریارێن خۆ وەك بێ لایەنی بدەت، سەر ب چ حزبەك نەبیت دا وەکو بشێت کارێ خۆ ب درستاهی ب رێڤە ببەت، بەلێ بەرێ هینگینێ ئەڤ دیاردەیە رووی دایە، ئەز نرانم، بەلام بە نسبەت فەرمانبەرا ئەو تشتەکی دبیە لناڤ دادگەه ئەڤ دیاردەیە نەبویە نە هەیە ئەگەر ل دەرڤەی دادگەه هەبیت ئەو نە مشکلامنە یاسایەك هەیە دادوەر پێتڤی یە بێ لایەن بیت.

-گرتی خانا رێڤەبەریا پۆلیسێن دهوك زۆر پیسەو جهێ وێ بەرتەنگە ئەو کەسێن ل زۆر ڤەنە دبیژن چ جیاوازی نینە دناڤبەرا مرۆڤو ئاژەل، ئایا راستە؟ گەر راستە بۆچی هین ئیجرائات وەرناگرن؟

+راستە ئەز دگەل تەمە، سەت دەرسەت گرتی خانە یەکا گەلەك بێ سەروبەرە خالاێکێ ژ لایێ تەندروستی ڤە نە وەك پێتڤییە مە چەندین نڤیسیار کریە دەربارەی گرتی خانا دهوك یا پۆلیس وەکی دی ئەڤە ئەرکێ (ادعاء العام)ە پێتڤییە هەر (١٥) رۆژ جارەك بچیتە ناڤ وانداو ژ نزیکڤە دگەل وان باخفێت و بزانیت گیروگرفتاوان چنە ئایا زادێ وان (الطعام) باشە یان خراپ و بارێ تەندروستی وان و ب ورێ وان هەلسوکوتێن پۆلیس دگەل وان؟، من بخو چەندین نڤیسار ئاراستەی لایەنێن پەیوەندی دار کریە من نیڤسارەك رەوانەی وەزارەت کریە دەربارەی ئەڤ گرتی خانەیە، بەلێ ئەوان کێشا هەر هەمی دێ چارەسەر بن ب ئاناهیا خودی نوکە گرتی خانەك ل بن دەستی کرێکاران دایەو ب دوو ماهیك دێت ئەو گرتی خانەیە هەمی جورە پێداویستیەکێ تێدایەو مۆدێرنە، چەند کارگەهەك ب خۆڤە دگرین پەرتوکخانەك تێدایە ب راستی گرتی خانەیەکا گەلەك ب سەروبەرە، هۆلێن وەرزشڤانی تێدایە، بڤی رەنگی ئەڤ سەچینە دێ هەست ب هەندێ دکەت کو ئەوژیك مرۆڤەکەو ماف هەیەو گرتی خانە یەکا وەسان مەحکومیە تا خۆ ب سەرییەت وەك دەولەتێن ئەوروپی، باوەربکە هەتا ل ئیراقێ تەڤ جورە گرتی خانەیە نینە (٨٠٪) کارێن گرتی خانە ب دوو ماهیك هاتیەو خودێ حەز بکەت گەلەك دوو هەیڤێن دی ب دوماهیك دێن، بەلێ بنسبەت گرتی خانا نوکە جۆراوجۆر گرتێن ل سێدارەدان تێدایەو هەتا هەتا تێدایە، گرتێن کاتی ئەوێن هێشت لبن ڤەکۆلینە ئەڤا نە هەرهەمی تێدا دژین، وەکی دی ئەڤ گرتی خانەیە راستە نە جهێ مرۆڤایەو، بەلکی جهێ ئاژەلایە مخابن، هەندیك گرتی خانا ژ نکایە ئەوان جهێ بۆ هاتیە دابین کرن و گرتی خانا وان گەلەك خۆشە ،هەندیکە یێ ئەحواسای ئەوان ژیك هەر هەوان شتن.

-بەڕێز جەنابێ دادوەر ئەرێ ئەگەر هین دزانن ئەڤ گرتی خانەیە نەجهی مروڤایە، باشە بۆچی چارەسەری بۆ ناکەن؟

+بەخودێ ئەز دگەل تەمە، بەلێ تو ژبیرنەکە پۆلیس ژیك لێ بەرپرسن نە تەنێ ئەم چونکی ب ریڤەبردن ددەستی پۆلیسە پێتڤیە رەفتارێن باش بکەن دگەل واندا ،من ب خۆ چەندین جارا دگەل رێڤەبەرێ پۆلیس ئاخافتیمە سەرا ئەو بەندی خانەیەو من گوتیە هەلسوکەوتێن هەوە دگەل وان باش بکەن، وەکی دی ئەوان ژیك حەقن چونکی ئەڤەیە جهێ وان، مە ئەفسەرەك کێشا دادگەها جنایەت سەرا هاولاتییەك دناڤ گرتی خانە ئاگر بەردا خۆو خۆ سوتاند، پشتی ڤە کولین دەرکەفت ئەو کەسی کو ئاگر بەردایە خۆ سەرا کیشەیەکا خیزانی بو نە ل سەرهەلسوکەوتێن پۆلیسان بوو، ئەوبو ئەو ئەفسەرە ئیفراج بوو.

-مافێ هەر کەسبە کییە مافێن وی بێنە دیاری کرن و پاراستن لڤێرێ پرسیارا مە ئەوە ئەرێ دادوەر عەبدوڵلا گۆران دگەل ئەو بڕیارەدایە ئەوێ ژلایێ ئەنجومەنی نیشتمانی کوردستان دەرکەفتییە دەربارەی نەهێنانا ژنا دووی دلایێ یاسایڤە درستە؟

+ئەز نە دگەل وێ بڕیارەمە، وەك کۆمەلگەه ئەرێ چەند قەیرە کچ دێ مینیت یان چەند (بیژن- ارملە) دمینیت ئەگەر بیێت و رێك بدەنە تە ڤان ژنکاو کچکا شی بکەن زۆر باشە پاشەرۆژ ئاخەفتن ل سەروان هەندەك گۆرانکاری تێدا بهێتەکرن د وەختیدا من راپۆرتەك ل سەر ئەڤ ماددەیە من راپۆرتەکا تێرو تەسەر تیسی و دائەندام پەرلەمانەك.

-دادوەر ب راستی دپرسیارا من ل دەست پێك ئاراستەی جەنابێ تە کر دەربارەی دانان و نەدانانا سەرۆکێ دادگەه، بلا ئەم بزڤرینەتەو پرسیارە، بوچی هەتا نوکە سەرەك دیاری نەکرینە، ئایا ئەڤ دوو حزب دڤێن محاسەسە بیا دناڤ بەروان یان چ؟

+ئەز نزانم هەتا نووکە بوچی نەهاتیە دیاری کرن ل وەزارەتە یان کێشەیەکی دیبیە. ببورە ئەز نەشیم ببێژم!!

-تو بێژیت سەرۆکێ دادگەهێ دهوك و جێگرێ وی ببتە فیفتی فیفتی؟

+ل دهوك، ئەز باوەڕناکەم ئەڤە هەبیت بەلێ ل دادگەها تەمیز ئەڤ حالەتە بو، ئەز ب خۆ دگەل ئەو دادوەرم بەبێ لایەنی بهێت کار بکەت و مرۆڤ ڤەکێ رۆشەنبیرو شارەزاو باش بیت ل سەر کرخانەت نە ل سەر حزب حزبانێ بیت ئەز وەك بوچێ خۆ باوەڕناکەم ففتی ففتی نەجاحەت بهینیت، من گوتیەو هەر دبێژم دادوەر پێتڤیە بێ لایەن بیت دا وەکو کارێن خۆ ب درستایی بکەت داوە کول ب رامبەر خودێو مرۆڤ مەقبول بیت من گەلەك حەز دکر کو دادگەها تەمیز ب هەلبژاردن بایە نەوەك ب رێکا ئیتفاقیاتا حزبایەتی بلا دادوەرەکێ بێ لایەن داناباش تەمیز مرۆڤەکێ کەفو چالاکی شارەزا دکارێ خۆندەت ب ریکا پێکهاتەیەکێ قیادی.

-دووماهیك ئەم سوپاسیا جەنابێ دادوەر عەبدوڵلا گۆران دکەین بۆڤی دەرفەتی ئەوێ دایە مەو ئەم چەند پرسیارەك لێ بکەین؟.

+ئەز ژیك زۆر سوپاسیا رێگای کوردستان دکەم کو زەحمەت کێشایەو هاتیە ڤێرت دووبارە هەمی بخێرهاتن.

نەوتی خۆمان کورەی شەڕی ناوخۆ ئەدەمێنێ

ئەحمەد حامد

کورتکردنەوەو وەرگێڕانی بە کوردی "ئەحمەد حامید"

٢١ی دیسەمبەری ٢٠٠٦ ڕۆژنامەی "لوفیگارو"ی فەرەنسایی توێژینەوەیەکی بە قەڵەمی ڕۆژنامەنووس "جۆرج مالبرینۆ" بلاوکردبۆوە بەو ناونیشانەی سەرەوە.

رۆژنامەی "طریق الشعب" هەمان توێژینەوەی بە زمانی عەرەبی لە ژمارەی رۆژی ٢٧/ ١٢/ ٢٠٠٦ دا بلاوکردەوە، منیش لەبەر گرنگی بابەتەکە لە هەردوو رووی ئابووری سیاسییەوە لەگەڵ کەمێك کورتکردنەوە گۆڕیمە سەر زمانی کوردی.

لە سەرەتاوە دەڵێ: لە عێراقدا زیاد لە ١٥٠ هەزار چەکداری بیانی هەیەو زۆر لەوەش زیاتر سەربازو پۆلیسی عێراقی هەن و ئەمانە هەموویان بە پارەی نەوت مەشقیان پێ دەکرێ و چەکدار دەکرێن و بەڕێوە دەبرێن.

وەزارەتی نەوتی عێراق..وەك قەڵایەکی سەربازی گەمارۆدراو وایە، تا ئێستا سیان لە بەڕێوەبەرە گشتییەکانی کوژراون و چواردە رایکردووە بۆ دەرەوەی ولات و ژمارەیەکی زۆر لە کارمەندەکان چوونەتە ماڵەوە، جگە لەمانەش تا ئەمڕۆ ٤٥٠ کارمەند لەو وەزارەتە دەرکراون لەسەر دزی و تالانچێتی.

دکتۆر (بەرهەم سالح) جێگری سەرۆك وەزیرانی عێراق، رایگەیاند کە سالانە نزیکەی (٥) ملیار دۆلار دەکەوێتە دەست دزو جەردەکان، هەر ئەم داهاتەش بووەتە مایەی پەرەپێدانی گەندەڵی و رەشەکوژی و وێرانکاری لە عێراقدا.

وەك زانیارییەکان دەری دەخەن، رۆژانە ٢,٢ ملیۆن بەرمیل نەوت دەردەهێنرێ بۆ فرۆشتن، بەلام رۆژانە ٣٥٠,٠٠٠ بەرمیل لەم نەوتە لە نێوان پالفتەخانەکان و تالانچییەکاندا گوم دەبێ، بەم هۆیەوە وەزارەتی نەوتی عێراق لە مانگی ١١ /٢٠٠٦ دا رایگەیاند کە تا ئێستا ٣ ملیار دینار زیان لە عێراق کەوتووە.

ئەم نەوتە گوم کراوە دزراوە، لە هەردوو دەروازەی خوارو ژووری ولاتەوە بە تانکەرو بە کەشتی بارهەڵگر دەرباز دەکرێ سایەقی هەر تانکەرێك ٨٠٠ دۆلار وەردەگرێ، بۆ هەر تانکەرێك کە لە گومرگ دەربکرێ ٥٠٠ دۆلار بەرتیل ئەدرێ، قازانجی سافی هەر تانکەرێك لە یەك سەفەردا ٨٤٠٠ دۆلارە، ئەمەجگە لەوەی کە ئەو سایەقانە لە تورکیاو لە کوێتەوە بەنزین و روونوگاز دەهێنن بۆ عێراق و بە قاچاغ ئەیفرۆشنەوە..

کەمتەرخەمی کاربەدەستان و چاوپۆشکردنیان لەو دزی و تالانچێتییە، لەکۆتایی شەڕ لەگەڵ سەدام بەدواوە، ئەوەندەی تر ئەو دزو جەردانەی هانداوە، بۆ پەرەپێدانی دزییەکانیان، بۆ نموونە لە ئەیلولی ٢٠٠٤وە تا ئەیلولی ٢٠٠٥ زیاد لە ١٥٥١ تانکەری نەوت لە عەمارەکان نەوتیان بارکردووە، بەلام مەگەر خۆیان بزانن بۆ کوێیان بردووە، چونکە تەنها دانەیەکیشیان نەگەیشتۆتە ئەو شوێنەی کە بۆی نێردراوە وەك دەردەکەوێ دزین و تالانکردنی نەوت، باشترین یارمەتیدەرە، بۆ پەرەپێدانی ئەو تۆڕو گوروپانەی کە سیاسەت و تاوانکردن ئاوێتەکردووە، لە هەموویان زیاتر گروپە چەکدارەکانی سونی مەزهەب کە دزی و قاچاخچێتی لەسەردەمی رژێمی سەدامەوە فێرکراون.

بزووتنەوەی یاخی بووەکان لەعێراقدا سالانە لە ٤٠٪ تا ٥٠٪ داهاتی نەوت دەبەن بۆخۆیان لە رێگەی دزی و تالانییەوە، کە ئەکاتە نزیکەی ٢ ملیار دۆلار لەساڵێکداو ئەمەش لەسەریانەوە دێت و لەپێیانەوە دەردەچێت بۆ درێژەپێدانی کوشتن و تۆقاندن و وێرانکاری.. لایەنی دووەمیش کەسوود لە نەوتە تالانکراوە وەردەگرێ..کۆمەڵە کەسێکن لە کاربەدەستە گەورەکانی دەولەت.. ئەوەبوو لە هەڵمەتێکی گەڕان و پشکنیندا پۆلیس توانی دەستبگرێ بەسەر ٤٠٠ هەزار بەرمیل نەوتی دزراودا، کە ئامادەکرابوو لە خالی سنووری (ئەلربیعە)وە بنێردرێ بۆ سوریا، هەر لەم بوارەدا دەبێ بوترێ کە ئێستا لە بەسرە زیاد لە ١٦٠٠ کەشتی بارهەلگر لەکاردایە بۆ دزینی نەوت و مانگانە نزیکەی ٢٠ کەشتی تازە دێتە مەیدانی کارەوە..

مافیای نەوت

وەزیری پێشووی نەوت ئیبراهیم بەحرلعلوم دەڵێ: ئەم گروپە دزو تالانچییانەی نەوت بوون بە مافیا، بۆ نموونە مشعان جبوری ئەندامی پەرلەمان، پاراستنی بۆرییەکانی نەوتی پێ سپێرردرا، کە بە هۆی پیاوانی خێلەکەیەوە لە حەویجەوە تا سەر سنوور پارێزگاری بۆرییەکان بکات، بەلام ئەم پیاوە هێندەی پیاو خراپ و دزوجەردە ئاخنینە نێو چەکدارەکانیەوە، ئەوەبوو سەر لە نوێ دزی و تالانکردن دەستی پێکردەوەو مشعان جبوریش دوای ئەوەی چەندین ملیۆن دۆلاری دەستکەوت رایکرد بۆ دەرەوەی ولات.

لەبەسراش حوسێن حوسێن سەلیم بەڕێوەبەری شەریکەی نەوت کاربەدەستە گەورەکان تاوانبار دەکات،کە پشتیوانی لەو دزی و جەردەییە دەکەن، بۆ نموونە پارێزگاری بەسرە شەریکە لەگەڵ تالانچییەکان و خۆیشی کادیرێکی حزبی(الفچیلە)ی شیعەکانە کە وەزارەتی نەوت لە ژێر دەستیاندایە.

ئەوەی شایانی باسە بەشی زۆری نەوتە دزراوەکەی ئەم دەڤەرە، بەرەوئێران دەچێ، کاتێك کە پۆلیسی عێراق دوای کەشتییە نەوت دزەکان دەکەون، کەشتییە جەنگییەکانی ئێران تەقەیان لێدەکەن.

دەولەتی عێراق دەستەوسانە

حکومەتی عێراق، هەست بەوە دەکات، کە توانای زەوتکردنی دزو جەردەکانی نییەو کەوتۆتە بەینی دوو بەرداشی چەکدارە یاخی بووەکانی سونەو میلیشاکانی شیعەوەکە دوژمنایەتی بەربەرەکانی یەکتری دەکەن و شەڕی وەرگرتنی دەسەلاتیش دەکەن، بۆیە زۆر زەحمەتە بتوانێ پارێزگاری بۆرییە نەوتەکان بکات کە ٧ هەزار کیلۆمەتر درێژن.. چونکە کارێکی گرانە دەست بگیرێ بەسەر نزیکەی ٢٠٠ هەزار تانکەری نەوت کێشدا، کەبە قاچاغ هاتونەتە عێراقەوە لەکاردان شارەزایەکی کاروباری نەوت لە "لەندەن" یەحیا سەعیددەڵێ: ئەگەری دزی و تالانکردنی نەوت لەعێراقدا بووبێ بەوەرزشکارییەکی نیشتمانیيانە ،ئەوە لەبەر ئەوەیە کە عێراقییەکان باوەڕیان بە حکومەتی عێراق نییەو بەناشەرعی دەزانن.

راپۆرتێکی حکومەتی ئەمریکا، لەم بوارەدا بە نیگەرانییەوە دەڵێ: بەهۆی نەبوونی ئاسایش و ئارامییەوە ،وگەلێك لە دەروازە سنوورییەکان هیچ دەسەلاتێکی دەولەتیان بەسەرەوە نییە، بۆیە پێشنیار دەکات کە لە نێو وەزارەتی ناوخۆی عێراقدا، بەشێکی تایبەت دابمەزرێ و تەرخان بکرێ بۆ کۆنترۆلکردنی دەروازە سنوورییەکان و بنەبڕکردنی دزی و جەردەیی لەو بوارەدا.. بەلام وەزارەتی ناوخۆ کە خۆی سەرپەرشتی ئەو یاساولانە (حەرەس) دەکات، ریزەکانی پڕبووە لە پیاوخراپ و دزەکراوەتە نێو هێزەکانییەوە لەلایەن میلیشیاکانەوە کە خۆیان دزو جەردەن.

دیلبۆماسییەکی ئەوروپایی دەڵێ: ئەم ئاژاوەو پەشێوییە لە عێراقدا ئەوە نیشان دەدات، کەئاخۆ ئەگەر دەولەتی عێراق لێك هەلبوەشێت چ پاشاگەردانییەك لەدزین و تالانکردنی نەوتدا رووئەدات.

پتر لە ٣٤ هەزار هاوولاتی سڤیل

ساڵی ٢٠٠٦ بە هۆی توندوتیژی لە عێراقدا گیانیان لە دەستداوە

ئا/ کوڤان

گییاتی ماگازینی، سەرۆکی نووسینگەی مافەکانی مرۆڤی سەر بە رێکخراوی نەتەوە یەکگرتووەکان لە عێراق،(١٦/١) لە کۆنگرەیەکی رۆژنامەوانییدا رایگەیاند کە (٣٤٤٥٢) هاوولاتی سڤیل لە ماوەی سالی رابردوودا لە عێراق کوژراون و پتر لە٣٦ هەزار کەسیش بریندواربوون.

بە پێی ئەو ئامارە تازەیەی نەتەوەیەکگرتووەکان ئاشکرای کردووە، ژمارەی کوژراوان لە چاو ئامارەکانی پێشتر، کە پشتیان بە دەرهاویشتەکانی ئامارەکانی وەزارەتی ناوخۆی عێراق دەبەست، بوتە سێ بەرابەر.هەرچەندە کە ناکرێ ئاماری ووردی قوربانیانی توندوتیژی لە عێراقدا بزانرێت، بەلام لە گەڵ ئەوەشدا حکومەتی عێراق دوایین راپۆرتی نەتەوەیەکگرتووەکان ،کە هەردوو مانگ جارێك ئامادەدەکرێت، بە زیدەڕۆ لە قەلەم دەدا، بۆیەش رێگەی بە هیچ بەرپرسێکی عێراقی نەداوە لە مبارەیەوە بدوێ.

(ماگازینی) لە کۆنگرە رۆژنامەوانییەکەیدا ئاماژەی بەوە کردووە کە:" لە ماوەی سالی ٢٠٠٦ دا، ٣٤٤٥٢ هاوولاتی بوونەتە قوربانی تاوانەکانی کوشتنی بێرەحمانە و، میلیشیاکان خزاونەتە نێو هێزەکانی ئاسایش، یان لە رێگەی ئەوانەوە کارە توندوتیژەکانیان ئەنجام دەدەن".لە درێژەی قسەکانیدا (ماگازینی) دەلێ:" ٦٣٧٦ هاوولاتی سڤیل لە ماوەی نێوان هەردوو مانگی ١١ و١٢ ی ٢٠٠٦ دا کوژراون، بە پێی نوێترین راپۆرتی نەتەوەیەکگرتووەکان کە پشت دەبەستێ بەو زانیارییانەی وەزارەتی تەندروستی عێراق لە نەخۆشخانەکان و بە شی توێکاری بەغدا کۆیکردوونەتەوە. ئەمەش ئەوە دەگەیەنێ کە رێژەی کوژراوان لە هەر رۆژێکدا گەیشتۆتە (١٠٥) کوژراو لە سەرتاسەری عێراقدا، کەچی رێژەکە بە بەراوورد لە گەڵ ماوەی نێوان هەردوو مانگی ٩ و ١٠ دا کەمتر بوتەوە و چونکە ژمارەی کوژراوان لەم دوو مانگەدا گەیشتبووە ٧٠٥٤ هاوولاتی، واتە (١٢٠) کوژراو بۆ هەر رۆژێك". ئەمەو ماگازینی ئاماژەی بەوە کردووە کە :"زۆرینەی کوژراوەکان لە شاری بەغدا بووە لە ماوەی نێوان هەردوو مانگی ١١ و ١٢ دا و، سەرجەمیان ٤٧٣١ کوژراوبووە کە بە هۆی گوللە گیانیان لە دەستداوە، کە ئەمەش وادەگەیەنێ کە زۆربەیان قوربانی دەستی تیمەکانی ئیعدام بوون نەوەکو ئەو تەقینەوانەی دەرەنجامی مینرێژکردنی ئۆتۆمۆبێلەکان بە زۆری لە شاری بەغدا دێنە ئەنجامدان".

*سەرچاوە: بی بی سی/ ١٦-٠١-٢٠٠٧

لەخۆپیشاندانی چەپەکانی تورکیادا

ئێمە هەموو ئەرمەنین ، ئێمە هەموو کوردین

عەلی مەحمود

ئەمەی سەرەوە ئەو درووشمە سەرکییە بوو ، خۆپیشاندەرانی چەپی تورك ، لە ناوچەی تەقسیمی ئەستەمبوڵ ، لە کاتی خۆپیشاندانەکانیان ، دژ بە تیرۆرکردنی ڕۆژنامەنووس هەنرات دنکی ئەرمەنی دەیانووتەوە ، درووشمەکە بۆن و بەرامەی نێو نەتەوەییبوون و بیر مەزنی مرۆڤایەتی لێ هەلدەستێت ، تەواو دژ بە ڤین و بیری نامرۆڤایەتی ناسیۆنالستە تورکەکانە ، ناوبراو ڕۆژنامەنووسێکی ناسراوی ئەرمەنی و سەرنووسەری ڕۆژنامەی ئەرجوس بوو ، دژ بە کۆمەلکوژی ئەرمەنییەکان هەلۆیستی توندی هەبوو ، هەر بۆیە بە پێی یاسای ژمارە ٣٠١ ی سالی ٢٠٠٥ سزای ٦ مانگ زیندانی بەبێ جێبەجێکردن درا ، هەر کەسێك لە تورکیا دان بە کۆمەلکوژی ئەرمەنییەکان بنێت ، ئەوا بەو یاسایە سزا دەدرێت ، ئۆرهان باموکیش لە لیستی ئەو ناوانەیە .

نەتەوەییە تورکەکان بەهۆی هەلۆیستەکانییەوە زۆر قینیان لەو تێکۆشەرە بوو ، دیارە ئەوان هەرکەسێك بلێت من سەر بە نەتەوەیەکی دیم ، ئاوا دەبنە دوژمنی ، چونکە پێیان وایە ، هەموو هاوولاتیانی تورکیا ، پێویستە ناسنامەی نەتەوەییان هاوتای ناوی ولاتەکە بێت ، تەنانەت ڕقەکەیان گەیشتە ئەو ئاستەی ، بە دەستی هەرزەکارێکی ١٧ سالانە بیکوژن .

چەپی تورکیا بەوە ناسراون ، لە ژێر کاریگەری بیری ناسیۆنالستی کەمالستین ، وەلێ لە کاتی کوشتنی ئەم ڕۆژنامەنووسە ئازادیخواز و دیموکراسیخوازە ، بە درووشمەکانیان ، بە خەبات و نارەزایەتییەکانیان ، دژ بە ناسیۆنالستەکان هەلۆیستیان گرت ، بە بەرزکردنەوەی دروشمی ئێمە " هەموو ئەرمەنین ، ئێمە هەموو کوردین " دەریانخست ، داکۆکیکەری سەرسەختن لە نەتەوەکانی دی و دژ بە ترساندن و تۆقاندنیان دەوەستنەوە ، وەلێ هێشتا ئێمەی ئەندامانی نەتەوەی ژێر دەست ، ئەوەندەشمان پێ کەمە لە دۆستەکانمانەوە ، پێویستە هاوبیرانمان هەنگاوی زیاتر و ئازایانەتر بنێن بۆ مافەکانی ئێمە ، ئەویش دان نانە بە مافی نەتەوە ژێر دەستەکانی تورکیا بە مافی چارەنوسی خۆیان ، تاکو ئاستی جیابونەوەو پێك هێنانی دەولەتی سەربەخۆی نەتەوەیی خۆیان . تاکو ئەو درووشمانە لە شەقامەکانی تەقسیم و تەقسیمەکانی شار و شارۆچکەکانی دی ئەو ولاتە بووترێنەوە ، تاکو خەلکانێك هەبێت لەو نیشتمانە ، لە پێناو ئامانجە بەرزەکانی ئەو دروشمانە تاکو مردن لە مانگرتن بەردەوام بن ، ئەوا ئێمەش هەست دەکەین بۆنی ژیان ، ڕەنگی ژیان لەو زیندانەی ئەتاتورك ناوی نا تورکیا ماوە ، دیارە ژیان و مانی مرۆڤەکان بە دادپەروەرییەوەیە ، بێ ئازادیخوازان ولات دەبێتە ولاتی گورگە مرۆڤ کوژەکان ، هەروەك بینیمان و دەیبینین .

هەنرات دنکی